

Konvensjon om barns rettigheter

Distr.: Generell
17. april 2013

Original: Engelsk

Komitéen for barns rettigheter

Generell kommentar nr. 16 (2013) om statens forpliktelser med hensyn til virkningen av næringslivet på barns rettigheter*

* Vedtatt av komitéen på dens 62. møte (14. januar til 1. februar 2013).

Innhold

	<i>Paragrafer</i>	<i>Side</i>
I. Innledning og mål	1–7	3
II. Omfang og anvendelse	8–11	4
III. Generelle prinsipper i konvensjonen i forhold til næringsvirksomhet	12–23	5
A. Retten til ikke-diskriminering (art. 2)	13–14	5
B. Barnets beste (art. 3, para. 1)	15–17	6
C. Retten til liv, overlevelse og utvikling (art. 6)	18–20	6
D. Barnets rett til å bli hørt (art. 12)	21–23	7
IV. Arten og omfanget av statens forpliktelser	24–31	8
A. Generelle forpliktelser 24–25	8	
B. Plikten til å respektere, beskytte og oppfylle	26–31	8
V. Statlige forpliktelser i spesifikke kontekster	32–52	10
A. Tilbud av tjenester for benyttelse av barns rettigheter	33–34	10
B. Den uformelle økonomien	35–37	11
C. Barns rettigheter og global næringsvirksomhet	38–46	11
D. Internasjonale organisasjoner	47–48	14
E. Nødhjelp og konfliktsituasjoner	49–52	14
VI. Rammeverk for gjennomføring	53–84	15
A. Lovgivende, regulerende og håndhevende tiltak	53–65	15
B. Avhjelpende tiltak	66–72	18
C. Tiltak mht. policy	73–74	19
D. Koordinerings- og overvåkingstiltak	75–81	20
D. Tiltak for å øke samarbeid og bevissthet	82–84	21
VII. Formidling	85–86	22

I. Innledning og mål

1. Komitéen for barns rettigheter anerkjenner at næringslivets betydning for barns rettigheter har vokst i de siste tiårene på grunn av faktorer som for eksempel økonomienes og forretningsdriftens globaliserte natur, og de pågående trendene for desentralisering, outsourcing og privatisering av statlige funksjoner som påvirker benyttelsen av menneskerettighetene. Forretningsvirksomhet kan være en viktig pådriver for at samfunn og økonomier skal kunne utvikle seg på måter som styrker realiseringen av barns rettigheter gjennom for eksempel teknologiske fremskritt, investeringer og å skape anstendig arbeid. Imidlertid er realiseringen av barns rettigheter ikke en automatisk konsekvens av økonomisk vekst, og næringslivet kan også ha negativ innvirkning på barns rettigheter.

2. Statene har forpliktelser med hensyn til virkningen av næringsvirksomhet og virksomhet i forbindelse med barns rettigheter som følger av konvensjonen om barns rettigheter, den valgfri protokollen om salg av barn, barneprostituasjon og barnepornografi, og den valgfri protokollen om involvering av barn i væpnede konflikter. Disse forpliktelsene omfatter en rekke problemer som gjenspeiler det faktum at barn er både rettighetshavere og interessenter i virksomheten som forbrukere, lovlig engasjert ansatte, fremtidige ansatte og bedriftsledere, og medlemmer av lokalsamfunn og miljøer hvor virksomheten drives. Denne generelle kommentaren tar sikte på å avklare disse forpliktelsene og skissere tiltak som bør gjennomføres av statene for å møte dem.

3. Ved anvendelsen av denne generelle kommentaren, er næringslivet definert til å innbefatte alle bedrifter, både nasjonale og transnasjonale, uavhengig av størrelse, bransje, plassering, eierskap og struktur. Den generelle kommentaren gjelder også forpliktelser angående almennyttige organisasjoner som spiller en rolle i tilbudet av tjenester som er viktige for å utnytte barns rettigheter.

4. Statene må ha tilstrekkelige juridiske og institusjonelle rammeverk for å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter, og for å skaffe rettsmidler i tilfelle brudd i sammenheng med næringsvirksomhet og næringsdrift. I denne forbindelsen bør statene ta hensyn til at:

(a) Barndommen er en unik periode med fysisk, mental, emosjonell og åndelig utvikling, og brudd på barns rettigheter, som for eksempel eksponering for vold, barnearbeid, usikre produkter eller miljøfarer, kan ha livslange, ubotelige konsekvenser, som også kan vare over generasjoner;

(b) Barn er ofte politisk stemmeløse og mangler tilgang til relevant informasjon. De er avhengige av styringssystemer som de har liten innflytelse på for å få realisert rettighetene sine. Dette gjør det vanskelig for dem å gi uttrykk for meninger i beslutninger om lover og policy som påvirker rettighetene deres. I beslutningsprosessen er det mulig ikke statene tilstrekkelig tenker på virkningen på barn fra næringsrelaterte lover og policy, mens omvendt kan næringslivet ofte utøve sterk innflytelse på beslutninger uten henvisning til barns rettigheter;

(c) Det er generelt utfordrende for barna å få hjelp – enten i domstolene eller gjennom andre mekanismer – når deres rettigheter blir krenket, spesielt av næringslivet. Barn mangler ofte rettslig stilling, kjennskap til opprettende mekanismer, finansielle ressurser og tilstrekkelig juridisk representasjon. Videre er det spesielle vansker for barn med å skaffe rettsmidler for misbruk som oppstår i sammenheng med bedrifters globale operasjoner.

5. Gitt det brede spekteret av barns rettigheter som kan bli berørt av næringsvirksomhet og næringsdrift, vil ikke denne generelle kommentaren undersøke alle relevante artikler i

konvensjonen og dens protokoller. I stedet prøver den å gi statene et rammeverk for gjennomføringen av konvensjonen i sin helhet med hensyn til næringslivet, mens den fokuserer på spesifikke kontekster hvor effekten av næringsvirksomhet på barns rettigheter kan være av størst betydning. Denne generelle kommentaren har som mål å gi statene veiledning om hvordan de skal:

- (a) Sikre at aktivitetene og drift hos bedrifter ikke negativt innvirker på barns rettigheter;
- (b) Skape et utviklende og støttende miljø for at næringslivet skal respektere barns rettigheter, blant annet på tvers av alle næringsforbindelser knyttet til deres virksomheter, produkter eller tjenester, og på tvers av globale operasjoner; og
- (c) Sikre tilgang til effektive rettsmidler for barn hvis rettigheter er blitt krenket av et foretak som opptrer som en privat enhet eller som en statlig agent.

6. Denne generelle kommentaren henter idéer fra erfaringen til komitéen i gjennomgangen av statenes rapporter og dagen med generell diskusjon om den private sektoren som tjenesteleverandør i 2002.¹ Den har også mottatt informasjon av regionale og internasjonale konsultasjoner med en rekke interessenter, inkludert barn, samt av offentlige konsultasjoner som har funnet sted siden 2011.

7. Komitéen er oppmerksom på relevansen til den generelle kommentaren på eksisterende og evolverende nasjonale og internasjonale normer, standarder og veiledning til policy om næringsliv og menneskerettigheter. Den generelle kommentaren er i samsvar med internasjonale konvensjoner, inkludert International Labour Organization (ILO) sine konvensjoner nr. 182 (1999) om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste formene for barnearbeid og nr. 138 (1973) om minstealder for adgang til sysselsetting. Komitéen erkjenner relevansen av FNs «Beskytte, respektere og utbedre»-rammeverk og hovedprinsippene for næringsliv og menneskerettigheter vedtatt av FNs menneskerettighetsråd, og ILOs Tripartite prinsipplæringer om multinasjonale selskaper og sosialpolitikk. Andre dokumenter, som Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) sine retningslinjer for multinasjonale selskaper, Global Compact, FNs studie om vold mot barn og barns rettigheter og forretningsprinsipper, har vært nyttige referanser for komitéen.

II. Omfang og anvendelse

8. Denne generelle kommentaren tar hovedsaklig opp hovedsakelig forpliktelser i henhold til konvensjonen og de tilhørende tilleggsprotokollene. På dette tidspunktet er det ikke internasjonalt bindende instrument for næringslivets ansvar vis-à-vis menneskerettighetene. Komitéen erkjenner imidlertid at plikter og ansvar for å respektere barns rettigheter i praksis går ut over staten, statskontrollerte tjenester og institusjoner, og gjelder for private aktører og bedrifter. Derfor må alle bedrifter oppfylle sine forpliktelser når det gjelder barns rettigheter, og stater må sikre at de gjør det. I tillegg skal bedrifter ikke undergrave landenes evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor barn under konvensjonen og de tilhørende tilleggsprotokollene.

9. Komitéen erkjenner at frivillige tiltak innen samfunnsansvar av bedrifter, slik som sosiale investeringer, holdningskampanjer og engasjement i offentlig politikk, frivillige retningslinjer for oppførsel, filantropi og andre kollektive handlinger, kan fremme barns rettigheter. Statene bør oppmuntre til slike frivillige tiltak og initiativer som et middel for å

¹ Komitéen for barns rettigheter, rapport fra sitt 31. møte, CRC/C/121, annek II.

skape en bedriftskultur som respekterer og støtter barns rettigheter. Imidlertid bør det understrekes at slike frivillige handlinger og tiltak er ikke en erstatning for statlig handling og regulering av virksomheter i tråd med forpliktelsene etter konvensjonen og dens protokoller, eller for at bedrifter skal overholde sine forpliktelser til å respektere barns rettigheter.

10. Det er viktig å huske at konvensjonen og de tilhørende valgfrie protokollene opptar staten som helhet, uavhengig av interne strukturer, avdelinger eller organisasjon. Videre reduserer ikke desentralisering av makt, gjennom overdragelse og delegering, direkte ansvar for statens oppfyllelse av sine forpliktelser overfor alle barn innenfor sin jurisdiksjon.

11. Denne generelle kommentaren vurderer først forholdet mellom statlige forpliktelser angående næringsvirksomhet og de generelle prinsippene i konvensjonen. Den definerer deretter den generelle arten og omfanget av statens forpliktelser med hensyn til barns rettigheter og næringslivet. En undersøkelse følger av omfanget til forpliktelser i sammenhenger der virkningen av næringsvirksomhet og næringsdrift på barns rettigheter er mest viktig, inkludert når bedrifter er tjenesteytere, barn er berørt i den uformelle økonomien, stater samhandler med internasjonale organisasjoner og bedrifter driver i utlandet i områder der det er dårlig statlig beskyttelse av barns rettigheter. Denne generelle kommentaren avslutter med å skissere et rammeverk for gjennomføring og formidling.

III. Generelle prinsipper i konvensjonen i forhold til næringsvirksomhet

12. Barns rettigheter er universelle, udelelige, avhengige av hverandre og forbundet med hverandre. Komitéen har etablert fire generelle prinsipper i konvensjonen som grunnlag for alle statlige beslutninger og handlinger knyttet til næringsvirksomhet og drift i forhold til en tilnærming som samsvarer med barns rettigheter.²

A. Retten til ikke-diskriminering (art. 2)

13. Artikkelen 2 i konvensjonen oppfordrer statene til å respektere og sikre rettighetene til hvert barn i sin jurisdiksjon «uten diskriminering av noe slag og uten hensyn til et barns eller hans eller hennes foreldres eller verges rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal, etnisk eller sosial opprinnelse, eiendom, funksjonshemming, fødsel eller annen status». Statene må sørge for at alle lover, policy og programmer som omhandler forretningsmessige problemstillinger ikke er bevisst eller ubevisst diskriminerende mot barn i deres innhold eller gjennomføring; for eksempel de som omhandler adgang til arbeid for foreldre eller omsorgspersoner, eller tilgang til varer og tjenester for barn med nedsatt funksjonsevne.

14. Statene er forpliktet til å hindre diskriminering i privatsfæren generelt og rette på dette dersom det skjer. Statene bør samle statistiske data som er hensiktsmessig inndelt og annen informasjon for å identifisere diskriminering av barn i forbindelse med næringsvirksomhet og drift. Mekanismer bør etableres for å overvåke og etterforske diskriminerende praksis i næringslivet. Statene bør også ta skritt for å skape et støttende miljø for virksomheten og respektere retten til beskyttelse mot diskriminering ved å fremme

² Se komitéen for barns rettigheter, generell kommentar nr. 13 (2011) om retten til barnet til å være fri fra alle former for vold, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter, 67. møte, supplement nr. 41 (A/67/41)*, annekset V, para. 59.

kunnskap og forståelse av retten i næringslivet, blant annet innenfor media, markedsføring og i reklamesektorer. Bevisstgjøring og oppmerksomhetsskapende arbeid blant bedrifter bør ha som mål å utfordre og utrydde diskriminerende holdninger overfor alle barn, særlig de i sårbare situasjoner.

B. Barnets beste (art. 3, para. 1)

15. Artikkel 3, para. 1 i konvensjonen fastsetter at det beste for barnet skal være et grunnleggende hensyn for statene i alle handlinger som berører barn. Statene er forpliktet til å integrere og anvende dette prinsippet i alle lovgivningsmessige, administrative og rettslige forhandlinger om næringsvirksomhet og drift som direkte eller indirekte innvirker på barn. For eksempel må stater påse at det beste for barnet er sentralt i utviklingen av lovgivning og retningslinjer som former næringsvirksomhet og næringsdrift, for eksempel de som er knyttet til sysselsetting, skatt, korrupsjon, privatisering, transport og andre generelle økonomiske, handelsmessige eller økonomiske problemer.

16. Artikkel 3, paragraf 1 er også direkte relevant for bedrifter som fungerer som private eller offentlige sosiale organer ved å tilby noen form for direkte tjenester til barn, blant annet omsorg, fosterhjem, helse, utdanning og administrasjon av fengsler.

17. Konvensjonen og de tilhørende valgfri protokollene skaper rammen for å vurdere og bestemme det beste for barnet. Plikten til å gjøre det beste for barnet til et grunnleggende hensyn blir avgjørende når stater er engasjerte i å avveie konkurrerende prioriteringer, slik som kortsiktige økonomiske hensyn og mer langsiktige utviklingsbeslutninger. Statene bør være i stand til å forklare hvordan retten til at det beste for barnet skal bli vurdert er blitt respektert i beslutningsprosessen, herunder hvordan det har blitt veid opp mot andre hensyn.³

C. Retten til liv, overlevelse og utvikling (art. 6)

18. Artikkel 6 i konvensjonen erkjenner at hvert barn har en iboende rett til liv, og at statene skal sikre overlevelse og utvikling hos barnet. Komitéen understreker sin forståelse av utviklingen til barnet i den generelle kommentaren nr. 5 (2003), om generelle tiltak for gjennomføring av konvensjonen, som «et helhetlig konsept, som omfatter barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske, psykologiske og sosiale utvikling».⁴

19. Aktivitetene og driften til bedrifter kan påvirke realiseringen av artikkel 6 på forskjellige måter. For eksempel kan miljødeleggelser og forurensning som kommer fra næringsvirksomhet kompromittere barns rett til helse, matsikkerhet og tilgang til rent drikkevann og sanitære forhold. Salg eller utleie av jord til investorer kan frata lokal befolkning tilgang til naturressurser knyttet til sitt livsopphold og kulturarv; rettighetene til urfolksbarn kan være spesielt utsatt i denne sammenhengen.⁵ Markedsføring mot barn av produkter som sigaretter og alkohol, samt mat og drikke med høyt innhold av mettet fett,

³ Se generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til å ha hans/hennes beste ansett som et grunnleggende hensyn: artikkel 3, paragraf 1 i konvensjonen om barns rettigheter, kommende, para. 6.

⁴ Se *Generalforsamlingens offisielle dokumenter, 59. møte, supplement nr. 41 (A/59/41)*, annekst XI, para. 12.

⁵ Generell kommentar nr. 11 (2009) om urfolksbarn og deres rettigheter under konvensjonen, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter, 65. møte, supplement nr. 41 (A/65/41)*, annekst III, para. 35.

transfettsyrer, sukker, salt eller tilsetningsstoffer, kan ha langsiktig effekt på helsen deres.⁶ Når virksomheters ansettelsesforhold krever at voksne jobber lange dager, er det mulig at eldre barn, spesielt jenter, må ta på seg foreldrenes barneomsorg og forpliktelser hjemme, noe som kan ha negativ innvirkning på deres rett til utdanning og lek; i tillegg kan barn etterlatt alene eller i eldre søskens omsorg ha betydning for kvaliteten på omsorg og helse for yngre barn.

20. Tiltak for å gjennomføre artikkel 6 med hensyn til næringslivet må tilpasses konteksten og innbefatte forebyggende tiltak som effektiv regulering og overvåking av reklame og markedsføringsbransje og de miljømessige konsekvensene av næringsvirksomhet. I forbindelse med omsorg for barn, spesielt små barn, vil andre tiltak være nødvendige for å skape et utviklende miljø for virksomheten for å respektere artikkel 6 gjennom for eksempel innføring av familievennlig arbeidsplasspolitikk. Slik policy må ta hensyn til virkningen av arbeidstid hos voksne på overlevelse og utvikling av barnet i alle faser av utvikling og må inneholde tilstrekkelig lønnet foreldrepermisjon.⁷

D. Barnets rett til å bli hørt (art. 12)

21. Artikkel 12 i konvensjonen etablerer ethvert barns rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter i alle saker som berører ham eller henne, og den påfølgende retten til at disse synspunktene skal tillegges behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Statene bør høre barnas synspunkter regelmessig – i tråd med den generelle kommentaren nr. 12⁸ – ved utvikling av næringsrelaterte lover og policy på nasjonalt og lokalt nivå som kan påvirke dem. Særlig bør statene rådspørre barn som står overfor problemer med å gjøre seg hørt, for eksempel barn med minoritetsbakgrunn og urfolksgrupper, barn med nedsatt funksjonsevne som nevnt i artikkel 4, paragraf 3 og 7 i konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne,⁹ og barn i lignende sårbare situasjoner. Statlige organer, som for eksempel utdannings- og arbeidstilsynet, som er opptatt med å regulere og overvåke aktiviteter og drift av bedrifter, bør sørge for at de tar hensyn til synspunktene til berørte barn. Statene bør også høre barn ved konsekvensutredning av barnrettigheter på foreslått næringsrelatert policy, lovgivning, forskrifter, budsjett eller andre administrative beslutninger.

22. Barn har en spesifikk rettighet «til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet» (art. 12, para. 3 i konvensjonen). Dette innbefatter rettergang og forliks- og voldgiftsmekanismer som gjelder misbruk av barns rettigheter forårsaket eller bidratt til av foretak. Som fastsatt i generell kommentar nr. 12, bør barn få lov til å delta frivillig i slike forhandlinger, og gis anledning til å bli hørt direkte eller indirekte gjennom bistand fra en tillitsvalgt eller et egnet organ som har tilstrekkelig kunnskap og forståelse av de ulike aspektene av beslutningsprosessen, samt erfaring fra arbeid med barn.

23. Det kan være tilfeller der næringsvirksomhet konsulterer lokalsamfunn som kan berøres av et eventuelt næringsvirksomhetsprosjekt. I slike tilfeller kan det være kritisk

⁶ Se generell kommentar nr. 15 (2013) om barnets rett til den høyest oppnåelige helsestandard, kommende, para. 47.

⁷ Se passim generell kommentar nr. 7 (2005) om gjennomføringen av barns rettigheter i tidlig barndom, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter*, 61. møte, supplement nr. 41 (A/61/41), annekks III.

⁸ Generell kommentar nr. 12 (2009) om barnets rett til å bli hørt, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter*, 65. møte, supplement nr. 41 (A/65/41), annekks IV.

⁹ Generell kommentar nr. 9 (2006) om barnets rett til å bli hørt, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter*, 63. møte, supplement nr. 41 (A/65/41), annekks III, passim.

viktig for virksomheten å innhente synspunkter fra barn og vurdere dem i beslutninger som angår dem. Statene bør gi bedrifter konkret veiledning som understreker at slike prosesser må være tilgjengelige, inkluderende og meningsfulle for barn, og ta hensyn til den gradvise utviklingen av barn og deres beste interesser til enhver tid. Deltakelse skal være frivillig og skje i et barnevennlig miljø som utfordrer og ikke forsterker mønstre av diskriminering mot barn. Der det er mulig skal sivilsamfunnsorganisasjoner som er kompetente i å tilrettelegge barns medvirkning involveres.

IV. Naturen og omfanget av statens forpliktelser

A. Generelle forpliktelser

24. Konvensjonen fremsetter et sett rettigheter for barn som pålegger et bestemt nivå av forpliktelser på staten i lys av den spesielle statusen barn, det er en bestemt tyngdekraften til brudd på barns rettigheter fordi de ofte har alvorlige og langvarige konsekvenser for barns utvikling. Artikkel 4 fastsetter plikt for statene til å treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å gjennomføre rettighetene i konvensjonen og vie maksimal mengde av tilgjengelige ressurser til realisering av økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter for barnet.

25. Under internasjonale menneskerettigheter er det tre typer plikter for stater: å respektere, beskytte og oppfylle menneskerettighetene.¹⁰ De omfatter forpliktelser for resultat og forpliktelser for oppførsel. Statene er ikke fritatt fra sine forpliktelser i henhold til konvensjonen og de valgfrie protokoller når deres funksjoner er delegert eller outsourcet til en privat virksomhet eller allmennyttig organisasjon. En stat vil dermed bryte sine forpliktelser i henhold til konvensjonen hvis den ikke klarer å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i forhold til næringsvirksomhet og operasjoner som har innvirkning på barn. Omfanget av disse pliktene er utforsket nærmere nedenfor, mens det nødvendige rammeverket for gjennomføringen er diskutert i kapittel VI.

B. Plikten til å respektere, beskytte og oppfylle

1. Plikten til å respektere

26. Plikten til å respektere betyr at statene ikke direkte eller indirekte skal legge til rette for, hjelpe og oppmuntre noen krenkelse av barns rettigheter. Videre har statene plikt til å sikre at alle aktører respekterer barns rettigheter, blant annet i forbindelse med virksomhet og drift. For å oppnå dette, bør all næringsrelatert policy, lovgivning eller administrative handlinger og beslutninger være gjennomsiktede, informerte og inkludere full og kontinuerlig vurdering av virkningen på barns rettigheter.

27. Plikten til å respektere innebærer også at en stat ikke bør engasjere seg i, støtte eller godta misbruk av barns rettigheter når det har en næringsrolle selv eller driver virksomhet med private foretak. For eksempel må statene ta skritt for å sikre at offentlige anskaffelser er tildelt budgivere som har forpliktet seg til å respektere barns rettigheter. Statlige etater og institusjoner, inkludert sikkerhetsstyrker, bør ikke samarbeide med eller tolerere brudd på

¹⁰ Se Komitéen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter: Generell kommentar nr. 13 (1999) om retten til utdanning, *Offisielle dokumenter til det økonomiske og sosiale rådet, 2000, Tillegg nr. 2* (E/2000/22), vedlegg VI, para. 46.

barns rettigheter av tredjeparter. Videre bør statene ikke investere offentlige midler og andre ressurser i virksomhet som bryter med barns rettigheter.

2. Plikten til å beskytte

28. Stater har en forpliktelse til å beskytte mot krenkelser av rettigheter som garanteres i henhold til konvensjonen og den tilhørende tilleggsprotokollen av tredjeparter. Denne plikten er av grunnleggende betydning ved vurdering av statenes forpliktelser med hensyn til næringslivet. Dette betyr at statene må ta alle nødvendige, hensiktsmessige og rimelige tiltak for å hindre bedrifter fra å forårsake eller bidra til brudd på barns rettigheter. Slike tiltak kan omfatte vedtak av lover og forskrifter, overvåking og håndheving av disse, og å vedta policy som utformer hvordan bedrifter kan påvirke barns rettigheter. Statene må undersøke, bedømme og oppreise brudd på barns rettigheter forårsaket eller bidratt til av et foretak. En stat er derfor ansvarlig for brudd på barns rettigheter forårsaket eller bidratt til av bedrifter der den har unnlatt å foreta nødvendige, hensiktsmessige og rimelige tiltak for å forebygge og avhjelpe slike krenkelser, eller på annen måte samarbeidet med eller tolerert krenkelsene.

3. Plikten til å oppfylle

29. Plikten til å oppfylle pålegger statene å treffe positive tiltak for å legge til rette, fremme og sørge for benyttelsen av barns rettigheter. Dette betyr at statene må gjennomføre lovgivningsmessige, administrative, budsjettmessige, juridiske, fremmende og andre tiltak i samsvar med artikkel 4 om næringsvirksomhet som har innvirkning på barns rettigheter. Slike tiltak bør sikre det beste miljøet for full realisering av konvensjonen og valgfrie tilleggsprotokoller. For å oppfylle denne forpliktelsen, bør statene sørge for stabile og forutsigbare juridiske og regulatoriske miljøer, som gjør det mulig for næringslivet å respektere barns rettigheter. Dette innbefatter klar og godt håndhevet juss og standarder på arbeidskraft, sysselsetting, helse og sikkerhet, miljø, anti-korrupsjon, arealbruk og beskatning som er i samsvar med konvensjonen og de tilhørende valgfrie protokollene. Det innbefatter også lover og policy utformet for å skape like muligheter og lik behandling i arbeidslivet, tiltak for å fremme fagopplæring og anstendig arbeid, og å heve levestandarden, og en politikk som bidrar til å fremme små og mellomstore bedrifter. Statene bør sette i gang tiltak for å fremme kunnskap og forståelse av konvensjonen og de valgfrie tilleggsprotokollene innen statlige departementer, etater og andre statsbaserte institusjoner som utformer forretningspraksis, og fremme en kultur i bedriften som viser respekt for barns rettigheter.

4. Rettsmidler og oppreisninger

30. Statene har plikt til å anskaffe effektive rettsmidler og oppreisninger for brudd på barns rettigheter, blant annet av tredjeparter som foretak. Komitéen sier i sin generelle kommentar nr. 5 at for at rettigheter skal ha noen mening, må effektive rettsmidler være tilgjengelige for oppreisning ved brudd.¹¹ Flere bestemmelser i konvensjonen etterlyser straff, erstatning, rettslig handling og tiltak for å fremme bedring etter skade forårsaket eller bidratt til av tredjeparter.¹² Å møte denne plikten innebærer å ha på plass barnesensitive mekanismer – strafferettslige, sivilrettslige eller administrative – som er kjent av barn og deres representanter, som er raske, genuint tilgjengelige og oppnåelige, og som gir

¹¹ Generell kommentar nr. 5 (2003), para. 24. Statene bør også ta hensyn til Grunnleggende prinsipper og retningslinjer om retten til rettsmidler og erstatning til ofre for grove brudd på internasjonale menneskerettighetslover og alvorlige brudd på internasjonal humanitær lov, vedtatt av FNs generalforsamling, resolusjon 60/147 fra 2005.

¹² Se for eksempel Konvensjonen om barnets rettigheter, artiklene 32, para. 2, 19 og 39.

tilstrekkelig oppreisning for skade påført. Byråer med tilsynsmakt som er relevante for barns rettigheter, inkludert arbeid, utdanning og helse og sikkerhetstilsyn, miljødomstoler, skattemyndigheter, nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og organer med fokus på likestilling i næringslivet kan også spille en rolle i formidling av rettsmidler. Disse etatene kan proaktivt undersøke og overvåke overgrep, og kan også ha reguleringsmyndighet som tillater dem å ilegge administrative sanksjoner mot bedrifter som krenker barns rettigheter. I alle tilfeller bør barna ha mulighet til uavhengig og upartisk rettfærdighet, eller rettslig prøving av forvaltningsprosessen.

31. Ved fastsettelse av nivå eller form for oppreisning, bør mekanismer ta hensyn til at barn kan være mer sårbare for virkningene av misbruk av sine rettigheter enn voksne, og at virkningene kan være irreversible og føre til livslang skade. De bør også ta hensyn til den skiftende naturen av barns utvikling og kapasiteter, og oppreisninger bør være betimelige for å begrense pågående og fremtidige skader på barn eller barn som er berørte. Hvis for eksempel barna blir identifisert som ofre for miljøforurensning, bør umiddelbare skritt tas av alle relevante parter for å hindre ytterligere skade på helse og utvikling hos barn, og reparere skader som er påført. Statene bør gi medisinsk og psykologisk hjelp, juridisk bistand og tiltak for rehabilitering av barn som er ofre for overgrep og vold forårsaket eller bidratt til av næringslivsaktører. De bør også garantere ikke-gjentakelse av overgrep gjennom for eksempel reform av relevant lov og politikk og deres anvendelse, inkludert rettsforfølgelse og straff av virksomhetens berørte aktører.

V. Statlige forpliktelser i spesifikke kontekster

32. Næringsvirksomhet og drift kan påvirke et bredt spekter av barns rettigheter. Imidlertid har komitéen identifisert de følgende ikke-uttømmende, spesifikke kontekstene hvor virkningen av bedrifter kan bli betydelig, og hvor partenes juridiske og institusjonelle rammeverk ofte er utilstrekkelig, ineffektivt eller under press.

A. Tilbud av tjenester for benyttelse av barns rettigheter

33. Bedrifter og ideelle organisasjoner kan spille en rolle i formidling og forvaltning av tjenester som rent vann, sanitære forhold, utdanning, transport, helse, alternativ omsorg, energi, sikkerhet og fengsler, som er kritisk viktige for å kunne benytte barns rettigheter. Komitéen bestemmer ikke formen for levering av slike tjenester, men det er viktig å understreke at statene ikke er fritatt fra sine forpliktelser i henhold til konvensjonen når de outsourcer eller privatiserer tjenester som har betydning for oppfyllelse av barns rettigheter.

34. Statene må vedta konkrete tiltak som tar hensyn til involvering av privat sektor i levering av tjenester for å sikre at de rettighetene som er fastsatt i konvensjonen ikke er i fare.¹³ De har plikt til å sette standarder i samsvar med konvensjonen, og følge nøye med på dem. Utilstrekkelig tilsyn, kontroll og overvåking av disse organene kan resultere i alvorlige brudd på barns rettigheter som vold, utnyttning og omsorgssvikt. De må sørge for at slike bestemmelser ikke truer barns tilgang til tjenester på grunnlag av diskriminerende kriterier, spesielt under prinsippet om beskyttelse mot diskriminering, og at barn har tilgang på et uavhengig overvåkingsorgan for alle tjenestesektorer, klagemekanismer og, der det er relevant, til rettslig regress som kan gi dem effektive rettsmidler i tilfelle brudd. Komitéen anbefaler at det bør være en permanent overvåkingsmekanisme eller prosess med sikte på å

¹³ Se Komitéen for barns rettigheter, rapport fra sitt 31. møte, CRC/C/121, annekst II.

sikre at alle ikke-statlige tjenesteleverandører har på plass og anvender policy, programmer og prosedyrer som er i samsvar med konvensjonen.¹⁴

B. Den uformelle økonomien

35. Den uformelle økonomien engasjerer en viktig del av den yrkesaktive befolkningen i mange land, og bidrar betydelig til brutto nasjonalprodukt. Imidlertid kan barns rettigheter være spesielt utsatt fra næringsvirksomhet som finner sted utenfor de juridiske og institusjonelle rammeverkene som regulerer og beskytter rettighetene. For eksempel kan produkter som er produsert eller håndteres i denne sammenhengen, som leker, klær eller matvarer, være usunne og/eller usikre for barn. Dessuten finnes et konsentrert antall barn ofte i skjulte områder innen uformelt arbeid, for eksempel små familiebedrifter, landbruk og gjestfrihetssektorer. Slikt arbeid innebærer ofte usikker ansettelsesstatus, lav, uregelmessig eller ingen godtgjørelse, helse- og sikkerhetsrisiko, mangel på sosial trygghet, begrenset organisasjonsfrihet og utilstrekkelig beskyttelse mot diskriminering og vold eller utnyttelse. Det kan hindre at barn går på skole, skolearbeid og tilstrekkelig hvile og lek, noe som potensielt krenker artiklene 28, 29 og 31 i konvensjonen. Videre må ofte foreldre eller omsorgspersoner som arbeider i den uformelle økonomien ofte jobbe lange dager for å skaffe inntjening på livsoppholdsnivå, og dermed kraftig begrense sine muligheter til å utøve foreldreansvar eller omsorg for barn de har ansvar for.

36. Statene bør sette i gang tiltak for å sikre at næringsvirksomheter foregår innenfor hensiktsmessige juridiske og institusjonelle rammeverk i alle situasjoner, uavhengig av størrelse eller sektor til økonomien, slik at barns rettigheter kan bli klart anerkjente og beskyttet. Slike tiltak kan være: bevisstgjøring, forskning og innsamling av data om virkningen av den uformelle økonomien på barns rettigheter, å støtte opprettelsen av anstendige jobber som gir tilstrekkelig lønn til utarbeidende foreldre eller omsorgspersoner; implementere klare og forutsigbare lover for arealbruk; forbedre tilbudet for sosial beskyttelse til familier med lav inntekt; støtte uformelle virksomheter ved å tilby kompetanseopplæring, registreringsmuligheter, effektive og fleksible kreditt- og banktjenester, hensiktsmessige skatteordninger og tilgang til markeder, blant annet.

37. Statene må regulere arbeidsforhold og sørge for sikringstiltak for å beskytte barn mot økonomisk utbytting og arbeid som er farlig, forstyrrer deres utdanning eller gjør skade på deres helse eller fysiske, psykiske, åndelige, moralske eller sosiale utvikling. Slikt arbeid finnes ofte, om enn ikke utelukkende, innenfor uformelle økonomier og familieøkonomier. Derfor er statene pålagt å utforme og gjennomføre programmer som tar sikte på å nå virksomheter i disse sammenhengene, blant annet ved å håndheve internasjonale standarder om lovlig minstealder for arbeid og egnede arbeidsforhold, investere i utdanning og yrkesopplæring, og gi støtte til tilfredsstillende overgang for barn til arbeidslivet. Partene skal sørge for at sosial- og barnevernspolicy når alle, spesielt familier i den uformelle økonomien.

C. Barns rettigheter og global næringsvirksomhet

38. Forretningsforetak opererer stadig på en global skala gjennom komplekse nettverk av datterselskaper, entreprenører, leverandører og felleskontrollert virksomhet. Deres innvirkning på barns rettigheter, enten den er positiv eller negativ, er sjelden et resultat av handling eller unnlattelse av en enkelt forretningsenhet, enten det er morselskapet, datterselskap, entreprenør, leverandør eller andre. I stedet kan det innebære en kobling eller

¹⁴ Se Generell kommentar nr. 5 (2003), para. 44.

deltakelse mellom bedrifter fordelt på ulike jurisdiksjoner. For eksempel kan leverandører være involvert i bruken av barnarbeid, datterselskaper kan være engasjert i landberøvelse, og entreprenører eller rettighetshavere kan være involvert i markedsføring av varer og tjenester som er skadelige for barn. Det er særlige vansker for stater med å utøve sine forpliktelser til å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i denne sammenhengen fordi, blant annet, virksomhetene ofte er juridisk separate enheter lokalisert i ulike jurisdiksjoner, selv når de opererer som en økonomisk enhet som har sentrum for aktiviteten, registrering og/eller bosted i ett land (hjemstaten) og driver i et annet (vertsstaten).

39. Under konvensjonen har statene plikt til å respektere og sikre barns rettigheter innenfor deres jurisdiksjon. Konvensjonen begrenser ikke en stats jurisdiksjon til «territorium». I samsvar med folkeretten har komitéen tidligere oppfordret statene til å beskytte rettighetene til barn som kan være utenfor sine territoriale grenser. Den har også understreket at statlige forpliktelser i henhold til konvensjonen og valgfri protokoller gjelder for ethvert barn innenfor en stats territorium, og alle barn som er underlagt en stats jurisdiksjon.¹⁵

40. Eksterritoriale forpliktelser blir også eksplisitt nevnt i den valgfri protokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Artikkel 3, paragraf 1 angir at hver stat skal sørge for at, som et minimum, straffbare handlinger fullt ut er dekket av deres straffelovgivning, enten slike lovbrudd er begått innenlands eller internasjonalt. Under artikkel 3, paragraf 4, den valgfri protokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, skal ansvar for disse lovbruddene, enten strafferettslige, sivilrettslige eller administrative, etableres for juridiske personer, herunder næringsforetak. Denne tilnærmingen er i samsvar med andre menneskerettighetskonvensjoner og instrumenter som pålegger statene å etablere strafferettslig jurisdiksjon over borgere i forhold til områder som medvirkning til tortur, tvungen forsvinning og apartheid, uansett hvor misbruket og handlingen som utgjør medvirkning er begått.

41. Stater har plikt til å engasjere seg i internasjonalt samarbeid for realisering av barns rettigheter utover sine territoriale grenser. Innledningen og bestemmelsene i konvensjonen refererer konsekvent til «betydningen av internasjonalt samarbeid for å bedre levekårene for barn i alle land, særlig i utviklingslandene».¹⁶ Generell kommentar nr. 5 understreker at «gjennomføringen av konvensjonen er et samarbeidsprosjekt for statene i verden».¹⁷ Som sådan er full realisering av barns rettigheter i henhold til konvensjonen delvis en funksjon av hvordan statene samhandler. Videre framhever komitéen at konvensjonen er blitt nesten universelt ratifisert; dermed bør realisering av dens bestemmelser være av stor og lik bekymring for både verts- og hjemstater for bedrifter.

42. Vertsstatene har det primære ansvaret for å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i deres jurisdiksjon. De må sikre at alle foretak, inkludert transnasjonale selskaper som driver innenfor sine grenser, er tilstrekkelig regulert innenfor et juridisk og institusjonelt rammeverk som sikrer at de ikke har negativ innvirkning på barns rettigheter og/eller bistand, og medvirker til brudd i utenlandske jurisdiksjoner.

¹⁵ Generell kommentar nr. 6 (2005) om behandling av uledsagede og adskilte barn utenfor sitt opprinnelsesland, *Generalforsamlingens offisielle dokumenter, 61. møte, supplement nr. 41* (A/61/41), annek II, para. 12.

¹⁶ Se Konvensjon om barnets rettigheter, artiklene 4; 24, para. 4; 28, para. 3; 17 og 22, para. 2; samt den valgfri protokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, art. 10, og den valgfri protokollen om involvering av barn i væpnet konflikt, art. 10.

¹⁷ Generell kommentar nr. 5, para. 60.

43. Hjemstatene har også plikter som oppstår i henhold til konvensjonen og de valgfri protokollene til å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i forbindelse med bedrifters eksterriale aktiviteter og operasjoner, forutsatt at det er en rimelig sammenheng mellom staten og atferden det er snakk om. En rimelig sammenheng foreligger når et foretak har sentrum for aktiviteten, er registrert, hjemmehørende eller har som viktigste sted for virksomheten eller betydelig virksomhet i vedkommende stat.¹⁸ Når det gjelder tiltak for å møte denne forpliktelsen, må statene ikke bryte FN-charteret og alminnelig folkerett eller redusere forpliktelsene til vertsstaten under konvensjonen.

44. Statene bør gi tilgang til effektive rettslige og ikke-rettslige mekanismer for å avhjelpe barn og deres familier hvis rettigheter er blitt krenket av bedrifter eksterrialt når det er en rimelig sammenheng mellom staten og atferden det er snakk om. Videre bør statene gi internasjonal bistand og samarbeide med etterforskning og håndheving av saksbehandling i andre stater.

45. Tiltak for å hindre krenkelse av barns rettigheter av bedrifter når de driver i utlandet innbefatter:

(a) Å skaffe tilgang til offentlig finansiering og andre former for offentlig støtte, slik som forsikring, til næringsvirksomhet som driver prosesser for å identifisere, forhindre eller redusere eventuelle negative konsekvenser for barns rettigheter i sine utenlandske operasjoner;

(b) Ta i betraktning tidligere fortid til bedrifter om barns rettigheter ved fordeling av offentlige midler og andre former for offentlig støtte;

(c) Sikre at statlige etater med en betydelig rolle når det gjelder virksomhet, for eksempel eksportkreditbyråer, iverksetter tiltak for å identifisere, forebygge og redusere eventuelle negative konsekvenser prosjektene de støtter kan ha på barns rettigheter før de tilbyr støtte til bedrifter som opererer i utlandet, og fastsette at slike byråer ikke støtter aktiviteter som er egnet til å forårsake eller bidra til overgrep på barns rettigheter.

46. Både hjemmestater og vertsstater bør etablere institusjonelle og juridiske rammer som gjør at bedrifter respekterer barns rettigheter i globale operasjoner. Hjemmestater skal sørge for at det finnes effektive mekanismer på plass slik at offentlige etater og institusjoner med ansvar for gjennomføring av konvensjonen og de valgfri protokollene koordineres effektivt med de ansvarlige for handel og investeringer i utlandet. De bør også bygge kapasiteten slik at bistandsetater og utenlandsstasjoner som er ansvarlige for å fremme handel kan integrere problemer med virksomhet i bilaterale menneskerettighetsdialoger, herunder barns rettigheter, med utenlandske stater. Stater som holder seg til OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper bør støtte sine nasjonale kontaktpunkter i å tilby meklings og forlik for saker som oppstår eksterrialt ved å sikre at de er tilstrekkelig utrustede, uavhengige og har mandat til å arbeide for å sikre respekt for barns rettigheter i forbindelse med problemer i virksomheten. Anbefalingene fra organer som OECDs nasjonale kontaktpunkter bør tillegges tilstrekkelig tyngde.

D. Internasjonale organisasjoner

47. Alle stater blir påkalt, i henhold til artikkel 4 i konvensjonen, til å samarbeide direkte i realiseringen av rettighetene i konvensjonen gjennom internasjonalt samarbeid og gjennom medlemskap i internasjonale organisasjoner. I forbindelse med næringsvirksomhet

¹⁸ Se Maastricht-prinsippene om eksterriale plikter for stater på områdene økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, prinsipp 25 (2012).

innbefatter disse internasjonale organisasjonene internasjonal utvikling, finans og handelsinstitusjoner, som for eksempel Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet og Verdens handelsorganisasjon, og andre av regionalt omfang, der stater handler kollektivt. Statene må overholde sine forpliktelser i henhold til konvensjonen og de valgfrie protokollene når de opptrer som medlemmer av slike organisasjoner, og de bør ikke godta lån fra internasjonale organisasjoner, eller godta betingelser fastsatt av slike organisasjoner, dersom disse lånene eller retningslinjene trolig vil resultere i brudd på barns rettigheter. Statene beholder også sine forpliktelser innen utviklingssamarbeidet, og skal sikre at samarbeidspolitik og programmer er utviklet og implementert i samsvar med konvensjonen og de valgfrie protokollene.

48. En stat som driver med internasjonal utvikling, finans- og handelsorganisasjoner, må ta alle rimelige tiltak og foranstaltninger for å sikre at slike organisasjoner opptrer i samsvar med konvensjonen og tilleggsprotokollene i beslutninger og drift, samt ved inngåelse av avtaler eller etablering av retningslinjer som er relevante for næringslivet. Slike handlinger og tiltak bør gå utover å utrydde barnearbeid, og inkludere full synliggjøring av alle barns rettigheter. Internasjonale organisasjoner skal ha standarder og prosedyrer for å vurdere risikoen for skade på barn i forbindelse med nye prosjekter, og til å treffe tiltak for å redusere risikoen for slik skade. Disse organisasjonene bør få på plass rutiner og mekanismer for å identifisere, rette søkelys på og rette opp brudd på barns rettigheter i henhold til eksisterende internasjonale standarder, inkludert når de er begått av eller som resultat av aktiviteter fra virksomheter knyttet til eller finansiert av dem.

E. Krise- og konfliktsituasjoner

49. Det er spesielle utfordringer for både verts- og hjemstatene når det gjelder å oppfylle sine forpliktelser til å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter når bedrifter opererer i situasjoner hvor beskyttelsesinstitusjoner ikke fungerer skikkelig på grunn av konflikt, katastrofer eller nedbryting av sosial eller juridisk orden. Det er viktig å understreke at konvensjonen og de valgfrie protokollene gjelder til enhver tid, og at det ikke er noen bestemmelser som åpner for unntak fra bestemmelsene deres under kriser.

50. I slike sammenhenger kan det være større risiko for at barnearbeid blir brukt av bedrifter (inkludert innen forsyningskjeder og datterselskaper), at barnesoldater blir brukt eller at korrupsjon og skatteunndragelse oppstår. Gitt økt risiko, bør hjemstatene kreve at bedrifter som opererer i situasjoner med kriser og konflikter foretar stringente vurderinger av rimelige hensyn mht. barns rettigheter tilpasset bedriftens størrelse og aktiviteter. Hjemstatene bør også utvikle og implementere lover og regler som henvender seg til spesifikke forutsigbare risikoer for barns rettigheter fra næringsliv som opererer transnasjonalt. Dette kan inkludere et krav om å publisere tiltak for å sikre at selskapenes virksomhet ikke bidrar til alvorlige brudd på barns rettigheter, og et forbud mot salg eller overføring av våpen og andre former for militær assistanse når den endelige destinasjonen er et land der barn er kjent for å være, eller kan være, rekruttert eller brukt under fiendtligheter.

51. Hjemstaten bør supplere bedrifter med oppdatert, nøyaktig og omfattende informasjon om konteksten til de lokale barnas rettigheter når de opererer eller planlegger å operere i områder rammet av konflikt eller krise. Ved slik veiledning bør det understrekes at selskapene har samme ansvar for å respektere barns rettigheter i slike settinger som de har andre steder. Barn kan påvirkes av vold, herunder seksuelt misbruk eller utnyttning, handel med barn og kjønnsbasert vold i konfliktområder, og dette må anerkjennes av statene når de gir veiledning til bedrifter.

52. Forpliktelser for verten og hjemstatene i henhold til relevante bestemmelser i konvensjonen bør vektlegges når virksomheten opererer i områder rammet av konflikt:

Artikkel 38 krever respekt for rettsreglene i internasjonal humanitær rett, artikkel 39 pålegger statene å sørge for riktig psykisk rehabilitering og sosial reintegrering, og den valgfri protokollen om involvering av barn i væpnet konflikt inneholder bestemmelser om rekruttering av barn til væpnede styrker under 18 år. Når de opererer i områder som er rammet av konflikt, er det mulig at bedrifter ansetter private sikkerhetselskaper, og kan risikere å bli involvert i brudd som utbytting og/eller bruk av vold mot barn ved beskyttelse av fasiliteter eller andre operasjoner. For å unngå dette, bør både hjem- og vertsstaten innføre og implementere nasjonal lovgivning som inneholder et bestemt forbud mot at slike selskaper rekrutterer barn eller bruker dem i fiendtlighetene, krav til effektive tiltak for å beskytte barn mot vold og utnytting, og mekanismer for å holde ansatte ansvarlig for misbruk av barns rettigheter.

VI. Rammeverk for gjennomføring

A. Lovgivende, regulerende og håndhevende tiltak

1. Lovgivning og regulering

53. Lovgivning og regulering er viktige virkemidler for å sikre at aktivitetene og driften av bedrifter ikke har negativ innvirkning på eller krenker rettighetene til barnet. Statene bør vedta lovgivning som påvirker barns rettigheter via tredjeparter, og gir et klart og forutsigbart juridisk og regulatorisk miljø som gjør at næringslivet respekterer barns rettigheter. For å møte forpliktelsen om å iverksette nødvendige og rimelige lovgivende og regulerende tiltak for å sikre at virksomhetene ikke krenker barns rettigheter, vil statene måtte samle data, dokumentasjon og forskning for å identifisere spesifikke områder som kan vekke bekymring.

54. I samsvar med artikkel 18, paragraf 3 i konvensjonen, bør statene skape ansettelsesforhold innen foretak som bistår utearbeidende foreldre og omsorgspersoner i å oppfylle sitt ansvar til barn de har i sin omsorg, for eksempel: innføring av familievennlig arbeidsplasspolitikk, herunder rett til foreldrepermisjon; støtte og tilrettelegging for amming; tilgang til barnepass med god kvalitet; utbetaling av lønn som er tilstrekkelig for en tilfredsstillende levestandard; beskyttelse mot diskriminering og vold på arbeidsplassen, og trygghet og sikkerhet på arbeidsplassen.

55. Ineffektive skattesystemer, korrupsjon og mislighold av statens inntekter fra blant andre statlige virksomheter og bedriftsbeskatningen, kan begrense de tilgjengelige ressursene for oppfyllelse av barns rettigheter i henhold til artikkel 4 i konvensjonen. I tillegg til eventuelle eksisterende forpliktelser under tiltak mot bestikkelser og antikorrupsjon,¹⁹ bør statene utvikle og implementere effektive lover og forskrifter for å skaffe og administrere inntektsstrømmer fra alle kilder, sikre åpenhet, ansvarlighet og egenkapital.

56. Statene bør iverksette artikkel 32 i konvensjonen for å sikre forbud mot økonomisk utbytting og farlig arbeid for barn. Noen barn er over minste yrkesaktiv alder i tråd med internasjonale standarder, og kan derfor legitimt jobbe som ansatte, selv om de fortsatt trenger å bli beskyttet, for eksempel fra arbeid som er skadelig for helse, miljø og moralsk utvikling, og sikres at deres rett til utdanning, utvikling og rekreasjon fremmes og beskyttes.²⁰ Statene må sette en minstealder for sysselsetting; regulere arbeidstid og vilkår

¹⁹ Slik som OECD-konvensjonen om bekjempelse av bestikkelser av utenlandske offentlige tjenestemenn i internasjonale forretningstransaksjoner og/eller FN-konvensjonen mot korrupsjon.

²⁰ Se generell kommentar nr. 17 (2013) om barnets rett til hvile, fritid, lek, fritidsaktiviteter, kulturliv og

hensiktsmessig, og etablere straffer for effektivt å håndheve artikkel 32. De må ha fungerende arbeidstilsyn og systemer for håndheving og kapasiteter på plass. Statene bør også ratifisere og gjennomføre begge de grunnleggende ILO-konvensjonene om barnarbeid i nasjonal lovgivning.²¹ Under artikkel 39 skal partene treffe alle egnede tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og sosial reintegrering av et barn som har opplevd noen form for vold, vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk, inkludert økonomisk utbytting.

57. Statene er også pålagt å iverksette og håndheve internasjonalt godkjente standarder som gjelder barns rettigheter, helse og næringsliv, blant annet Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om tobakkskontroll, og Internasjonale retningslinjer for brystmelkerstatning og relevante påfølgende World Health Assembly-resolusjoner. Komitéen er kjent med at aktivitet og drift i den farmasøytiske bransjen kan ha stor innvirkning på helsen til barn. Farmasøytiske selskaper bør oppmuntres til å bedre tilgang, tilgjengelighet, akseptabilitet og kvalitet på legemidler til barn, og ta hensyn til eksisterende veiledning.²² Videre bør opphavsrettigheter brukes på måter som fremmer rimelige medisiner.²³

58. Massemedia, inkludert annonserings- og markedsføringsbransjer, kan ha positive så vel som negative konsekvenser for barns rettigheter. Under artikkel 17 i konvensjonen, har statene plikt til å oppmuntre massemedia, inkludert private media, til å spre informasjon og materiale av sosial og kulturell verdi for barnet, for eksempel når det gjelder sunn livsstil. Mediene må reguleres hensiktsmessig for å beskytte barn mot skadelig informasjon, spesielt pornografisk materiale og materiale som viser eller forsterker vold, diskriminering og seksualiserte bilder av barn, mens de erkjenner barns rett til informasjon og ytringsfrihet. Statene bør oppmuntre massemediene til å utvikle retningslinjer for å sikre full respekt for barns rettigheter, inkludert beskyttelse fra vold og fra skildringer som opprettholder diskriminering, i all mediedekning. Statene bør etablere opphavsrettslige unntak som tillater gjengivelse av bøker og andre trykte publikasjoner i formater som er tilgjengelige for barn med visuelle eller andre funksjonsnedsettelse.

59. Barn kan oppfatte markedsføring og reklame som sendes via media som sannferdig og objektiv, og kan dermed konsumere og bruke produkter som er skadelige. Reklame og markedsføring kan også ha stor innflytelse på barnas selvfølelse, for eksempel når de viser urealistiske kroppsidealer. Statene skal sørge for at markedsføring og reklame ikke har negative virkninger på barns rettigheter ved å vedta hensiktsmessig regulering, oppmuntre bedrifter til å følge retningslinjer og bruke klar og nøyaktig produktmerking og informasjon, som gjør at foreldre og barn tar informerte forbrukerbeslutninger.

60. Digitale medier er et spesielt viktig hensyn, siden mange barn kan være brukere av Internett, men også bli ofre for vold som cybermobbing, cybergrooming, menneskehandel eller seksuelle overgrep og utnyttelse gjennom Internett. Selv om selskapene ikke nødvendigvis er direkte involvert i slike kriminelle handlinger, kan de bli delaktige i disse bruddene gjennom sine handlinger. For eksempel kan barnesexturisme bli tilrettelagt av reisebyråer som opererer på Internett, siden de muliggjør utveksling av informasjon og

kunstnerisk virksomhet (art. 31), forestående.

²¹ International Labour Organization (ILO) konvensjoner nr. 182 (1999) om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnarbeid og nr. 138 (1973) om minstealder for adgang til sysselsetting.

²² Menneskerettighetsretningslinjer for farmasøytiske selskaper i forhold til tilgang på medisiner, Råd for menneskerettigheters resolusjon 15/22.

²³ Se Generell kommentar nr. 15, para. 82; Verdens handelsorganisasjon, erklæringen om TRIPS-avtalen og folkehelse, WT/MIN(01)/DEC/2.

planlegging av aktiviteter i forbindelse med sexturisme. Barnepornografi kan indirekte tilrettelegges av internettelskaper og kredittkortleverandører. I tillegg til å møte sine forpliktelser etter tilleggsprotokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, bør statene gi barn alderstilpasset informasjon om nettrelatert sikkerhet, slik at de kan håndtere risikoene og vet hvor de skal gå for å få hjelp. De skal koordinere med informasjons- og kommunikasjonsteknologinæringen slik at den utvikler seg og setter i gang tilstrekkelige tiltak for å beskytte barn mot voldelig og upassende materiale.

2. Tvangstiltak

61. Generelt er det mangel på gjennomføring eller dårlig håndhevelse av lover som regulerer virksomheten som utgjør de mest kritiske problemene for barn. Det finnes en rekke tiltak statene bør benytte for å sikre effektiv gjennomføring og håndheving, inkludert:

(a) Styrking av tilsynsorganer som er ansvarlige for å overse standarder som er relevante for barns rettigheter som helse og sikkerhet, forbrukerrettigheter, utdanning, miljø, arbeidskraft, reklame og markedsføring, slik at de har tilstrekkelig med makt og ressurser for å overvåke og undersøke klager, og gi og håndheve rettsmidler for misbruk av barns rettigheter;

(b) Spre lover og forskrifter om barns rettigheter og næringsliv til interessenter, inkludert barn og næringslivsforetak;

(c) Lære opp dommere og andre administrative tjenestemenn, samt advokater og leverandører av rettshjelp, til å sikre riktig anvendelse av konvensjonen og dens protokoller når det gjelder næringsliv og barns rettigheter, internasjonale menneskerettsstandarder og relevant nasjonal lovgivning, og å fremme utviklingen av nasjonal rettspraksis; og

(d) Sørge for effektiv hjelp gjennom rettslige eller ikke-rettslige mekanismer og effektiv tilgang til rettferdighet.

3. Barns rettigheter og aktsomhet fra bedrifter

62. For å møte sine forpliktelser når det gjelder å sikre at virksomhetene respekterer barns rettigheter, bør statene kreve at virksomhetene utviser aktsomhet i forbindelse med barns rettigheter. Dette vil sikre at virksomhetene identifiserer, forebygger og demper sin innvirkning på barns rettigheter, inkludert på tvers av sine forretningsforbindelser og innen globale operasjoner.²⁴ Der hvor det er en høy risiko for at bedrifter er involvert i brudd på barns rettigheter på grunn av innholdet av operasjonene eller deres operasjonssammenhenger, bør statene kreve en strengere aktsomhetsprosess og et effektivt overvåkingssystem.

63. Der hvor aktsomhet for barns rettigheter er innbefattet med en mer generell prosess med aktsomhet for menneskerettigheter, er det viktig at bestemmelsene i konvensjonen og de tilhørende tilleggsprotokollene påvirker beslutninger. Enhver handlingsplan og tiltak for å forebygge og/eller avhjelpe menneskerettsbrudd må ha spesiell omtanke for differensiert innvirkning på barn.

64. Statene bør lede ved eksempel, kreve at alle statlige virksomheter gjennomfører barns rettigheter med aktsomhet, og offentlig fremlegger sine rapporter om sin innvirkning på barns rettigheter, med jevnlig rapportering. Statene bør offentlig støtte og tjenester, slik som de som tilbys av et eksportkredittbyrå, utviklingsfinansiering og investeringsforsikring, betinget av at virksomhetene tar hensyn til barns rettigheter med aktsomhet.

²⁴ Se UNICEF, Redd Barna og Global Compact, Barns rettigheter og forretningsprinsipper (2011).

65. Som en del av aktsomhet i forhold til barns rettigheter, bør store bedrifter bli oppmuntret og eventuelt pålagt å offentliggjøre sin innsats for å adressere virkningen på barns rettigheter. Slik kommunikasjon skal være tilgjengelig, effektiv og sammenlignbar på tvers av bedrifter, og adressere tiltak vedtatt av virksomheten for å redusere potensielle og faktiske negative virkninger for barn forårsaket av bedriftenes aktiviteter. Bedrifter bør pålegges å offentliggjøre tiltak for å sikre at de varene og tjenestene de produserer eller kommersialiserer ikke medfører alvorlige brudd på barns rettigheter, for eksempel slaveri eller tvangsarbeid. Der hvor rapportering er obligatorisk, bør statene få på plass verifikasjon og håndhevingsmekanismer for å sikre etterlevelse. Statene kan støtte rapportering ved å lage instrumenter for å måle og anerkjenne god ytelse med hensyn til barns rettigheter.

B. Avhjelpende tiltak

66. Barn synes ofte det er vanskelig å få tilgang til rettssystemet for å søke effektive løsninger for overgrep eller krenkelser av sine rettigheter når bedrifter er involvert. Barn kan mangle rettslig stilling, som hindrer dem fra å forfølge et krav; barn og deres familier mangler ofte kunnskap om rettighetene sine, mekanismene og prosedyrene som er tilgjengelige for dem for å søke oppreisning, eller tillit til rettsvesenet. Statene kan ikke alltid undersøke brudd på kriminell, sivil eller administrativ lov begått av foretak. Det er store maktforskjeller mellom barn og næringsliv, og ofte uoverkommelige kostnader involvert i rettsaker mot selskaper, samt vanskeligheter med å skaffe juridisk representasjon. Saker som involverer næringsvirksomhet blir ofte avgjort utenfor retten, og i fravær av et lovverk med utviklet rettspraksis; hos barn og familier i jurisdiksjoner med juridisk veiledende prejudikat er det mer sannsynlig at det ikke blir ført søksmål, gitt usikkerhet rundt utfallet.

67. Videre er det spesielle vansker for barn med å skaffe rettsmidler for misbruk som oppstår i sammenheng med bedrifters globale operasjoner. Datterselskaper eller andre kan mangle forsikring eller ha begrenset ansvar; måten transnasjonale selskaper er strukturert i separate enheter kan gjøre identifisering og tildeling av ansvar til hver enhet utfordrende; tilgang til informasjon og dokumentasjon som ligger i ulike land kan være problematisk ved forberedelse og forsvar av et krav; retts hjelp kan være vanskelig å få tak i fra utenlandske jurisdiksjoner, og ulike juridiske og prosessuelle hindre kan brukes til å beseire eksteritoriale krav.

68. Statene bør fokusere oppmerksomheten sin på å fjerne sosiale, økonomiske og juridiske barrierer, slik at barn i praksis har tilgang til effektive rettslige mekanismer uten diskriminering av noe slag. Barn og deres representanter skal gis informasjon om rettsmidler gjennom for eksempel skolens læreplan, ungdomsklubber eller nærmiljøbaserte programmer. De skal kunne reise sak på egenhånd, og ha tilgang til juridisk bistand og støtte fra advokater og leverandører av retts hjelp for å igangsette saker mot næringslivet for å sikre en like sterk stilling i rettskonflikter. Stater som ikke allerede har bestemmelser for kollektive klager, for eksempel gruppesøksmål og saksøking i det offentlige interesse, bør innføre disse som et middel for å øke tilgjengelighet til domstolene for et stort antall barn berørt på samme måte av handlinger fra næringslivet. Stater kan måtte gi spesiell hjelp til barn som møter hindringer for å få tilgang til rettferdighet, for eksempel på grunn av språk, funksjonshemming eller fordi de er svært unge.

69. Alder bør ikke være et hinder for et barns rett til å delta fullt ut i en rettsprosess. Likeledes bør særordninger utvikles for barn som er ofre og vitner i både sivile saker og straffesaker, i tråd med komitéens generelle kommentar nr. 12. Videre bør statene implementere Retningslinjene for rettferdighet i saker som involverer barn som er ofre og

vitner til kriminalitet.²⁵ Taushetsplikt og personvern skal respekteres, og barn skal holdes informert om fremdriften i alle faser av prosessen, med vekt på barnets modenhet og alle tale-, språk- eller kommunikasjonsproblemer de måtte ha.

70. Tilleggsprotokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi krever at statene vedtar straffelovgivning som også gjelder for juridiske personer, inkludert næringslivet. Statene bør vurdere å innføre kriminelt rettslig ansvar – eller en annen form for juridisk ansvar med like avskrekkende effekt – for juridiske enheter, inkludert bedrifter, i saker med alvorlige brudd på barns rettigheter, som for eksempel tvangsarbeid. Nasjonale domstoler skal ha jurisdiksjon over disse alvorlige bruddene, i samsvar med aksepterte regler for jurisdiksjon.

71. Utenrettslige mekanismer, som for eksempel mekling, forlik og voldgift, kan være nyttige alternativer for å løse tvister vedrørende barn og bedrifter. De må være tilgjengelige uten at det berører retten til rettsmidler. Slike mekanismer kan spille en viktig rolle sammen med rettslige prosesser, forutsatt at de er i samsvar med konvensjonen og de valgfri tilleggsprotokollene, og med internasjonale prinsipper og standarder for effektivitet, punktlighet, rettssikkerhet og rettferdighet. Klagemålsmekanismer etablert av næringslivet kan gi fleksible og tidsriktige løsninger og til tider kan det være til barnets beste for spørsmål som blir reist om et selskaps atferd å løse dem gjennom dem. Disse mekanismene bør følge kriterier som innbefatter: tilgjengelighet, legitimitet, forutsigbarhet, rettferdighet, kompatible rettigheter, åpenhet, kontinuerlig læring og dialog.²⁶ I alle tilfeller skal tilgang til domstolene eller rettslig prøving av administrative rettsmidler og andre prosedyrer være tilgjengelige.

72. Statene bør gjøre alt for å lette tilgangen til internasjonale og regionale menneskerettighetsmekanismer, inkludert den valgfri tilleggsprotokollen til FNs konvensjon om barns rettigheter om en kommunikasjonsprosedyre, slik at et enkelt barn eller en gruppe barn, eller andre som opptre på hans/hennes/deres vegne, er i stand til å få rettet på statens mangel på tilstrekkelig respekt, beskyttelse og oppfyllelse av barns rettigheter i forhold til næringsvirksomhet og drift.

C. Tiltak mht. policy

73. Statene bør oppmuntre til en forretningskultur som forstår og fullt ut respekterer barns rettigheter. Til dette formålet bør statene inkludere spørsmålet om barns rettigheter og næringsliv i den totale sammenhengen med det nasjonale rammeverket for policy for gjennomføring av konvensjonen. De bør utvikle veiledning som eksplisitt fastsetter statlige forventninger til at næringslivet skal respektere barns rettigheter i forbindelse med egen forretningsvirksomhet, så vel som innenfor forretningsmessige relasjoner knyttet til drift, produkter eller tjenester og aktiviteter i utlandet når de opererer transnasjonalt. Dette bør omfatte gjennomføring av nulltoleransepolicy mot vold i all virksomhet og drift. Etter behov, bør statene veilede og oppmuntre tilslutning til relevante initiativer for samfunnsansvar.

74. I mange sammenhenger utgjør små og mellomstore bedrifter en stor del av økonomien, og det er da særlig viktig at statene gir dem lett tilgjengelig skreddersydd veiledning og støtte om hvordan de skal respektere barns rettigheter, følge nasjonal

²⁵ Vedtatt av Økonomisk og sosialt råd i sin resolusjon 2005/20.

²⁶ Rapport fra spesialrepresentant for Generalsekretæren i spørsmålet om menneskerettigheter og transnasjonale selskaper og andre foretak, John Ruggie, Hovedprinsipper for næringsliv og menneskerettigheter: Implementering av FNs «Beskytte, respektere og utbedre»-rammeverk, A/HRC/17/31, bærende prinsipp 31.

lovgivning og samtidig unngå unødige administrative byrder. Statene bør også oppfordre større bedrifter til å bruke innflytelsen sin over små og mellomstore bedrifter for å styrke barns rettigheter gjennom hele verdikjedene.

D. Koordinering og overvåkingstiltak

1. Koordinering

75. Full gjennomføring av konvensjonen og de valgfri tilleggsprotokollene krever effektiv koordinering på tvers av sektorene, blant offentlige etater og avdelinger og på tvers av ulike nivåer av statlig styring, fra lokalt til regionalt og sentralt.²⁷ Vanligvis fungerer avdelinger og etater som er direkte involvert i næringspolitikk og praksis separat fra avdelinger og etater med direkte ansvar for barns rettigheter. Statene må sikre at statlige organer, samt parlamentarikere som former forretningsjus og praksis, er klar over statens forpliktelser med hensyn til barns rettigheter. De kan kreve relevant informasjon, opplæring og støtte slik at de er rustet til å sikre fullt samsvar med konvensjonen ved utvikling av lov og politikk og inngåelse av økonomiske, handels- og investeringsavtaler. Nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner kan spille en viktig rolle som katalysatorer for å knytte sammen ulike statlige etater som arbeider med barns rettigheter og med næringsvirksomheten.

2. Overvåking

76. Statene har en forpliktelse til å overvåke brudd på konvensjonen og de tilhørende tilleggsprotokollene som er begått eller medvirket til av foretakene i sin globale drift. Dette kan oppnås for eksempel gjennom å samle data som kan brukes til å identifisere problemer og informere policy; etterforske overgrep; samarbeide med det sivile samfunnet og nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og gjøre bedrifter ansvarlige offentlig ved å bruke næringslivsrapportering om deres innvirkning på barns rettigheter til å vurdere deres prestasjoner. Spesielt kan nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner bli involvert, for eksempel i å motta, undersøke og formidle klager på brudd; gjennomføre offentlige høringer i større overgrep, megle i konfliktsituasjoner og gjennomføre lovutredning for å sikre samsvar med konvensjonen. Der det er nødvendig, bør statene utvide det lovgivende mandatet til nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner for å imøtekomme barns rettigheter og virksomhet.

77. Når stater utvikler nasjonale strategier og handlingsplaner for gjennomføring av konvensjonen og de valgfri tilleggsprotokollene, bør de inneholde eksplisitt henvisning til de tiltakene som kreves for å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i handlingene og driften av næringsvirksomhet. Statene bør også sørge for at de overvåker fremdriften i gjennomføringen av konvensjonen i aktiviteter og drift av virksomheten. Dette kan oppnås både internt gjennom bruk av konsekvensutredninger av barns rettigheter og evalueringer, samt gjennom samarbeid med andre organer som parlament-/stortingskomitéer, frivillige organisasjoner, yrkesorganisasjoner og nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner. Overvåking bør innbefatte å spørre barna direkte om sitt syn på effekten av virksomheten på sine rettigheter. Ulike mekanismer for konsultasjon kan brukes, for eksempel ungdomsråd og parlamenter, sosiale medier, skoleråd og sammenslutninger av barn.

²⁷ Generell kommentar nr. 5, para. 37.

3. Konsekvensutredninger for barns rettigheter

78. Å sikre at det beste for barnet er et grunnleggende hensyn i forretningsrelatert lovgivning og utvikling av policy og levering på alle nivåer i forvaltningen, krever kontinuerlige konsekvensutredninger av barns rettigheter. Disse kan forutsi virkningen av eventuell foreslått næringsrelatert policy, lovgivning, forskrifter, budsjett eller andre administrative beslutninger som påvirker barn og benyttelse av deres rettigheter²⁸ og bør utfylle pågående overvåking og evaluering av virkningen av lover, policy og programmer på barns rettigheter.

79. Ulike metoder og praksis kan utvikles ved konsekvensutredninger av rettigheter for barn. Som et minimum må de bruke rammen til konvensjonen og dens valgfrie protokoller, samt relevante avsluttende merknader og generelle kommentarer fra komitéen. Når statene gjennomfører bredere konsekvensutredning av næringsrelatert politikk, lovgivning eller administrativ praksis, bør de sørge for at disse vurderingene er understøttet av de generelle prinsippene i konvensjonen og de valgfrie tilleggsprotokollene, og tar spesielt hensyn til forskjellig innvirkning på barn fra tiltakene som er under vurdering.²⁹

80. Konsekvensutredninger av barns rettigheter kan brukes til å vurdere virkningen på alle barn berørt av virksomheten til en bestemt virksomhet eller sektor, men kan også omfatte vurdering av forskjellig innvirkning av tiltak på visse kategorier av barn. Vurderingen av virkningen i seg selv kan være basert på innspill fra barn, det sivile samfunn og eksperter, samt fra relevante departementer, akademisk forskning og erfaringer dokumentert i landet eller andre steder. Analysen bør resultere i forslag til endringer, alternativer og forbedringer og være offentlig tilgjengelig.³⁰

81. For å sikre en upartisk og uavhengig prosess, kan staten vurdere å oppnevne en ekstern aktør til å lede vurderingsprosessen. Dette kan ha betydelige fordeler, men staten, som er parten som i siste instans er ansvarlig for resultatet, må sørge for at aktøren som foretar vurderingen er kompetent, ærlig og upartisk.

E. Tiltak for å øke samarbeid og bevissthet

82. Mens det er staten som tar på seg forpliktelser i henhold til konvensjonen, må oppgaven med gjennomføringen engasjere alle sektorer i samfunnet, blant annet næringslivet, det sivile samfunnet og barna selv. Komitéen anbefaler at statene vedtar og gjennomfører en helhetlig strategi for å informere og utdanne alle barn, foreldre og omsorgspersoner, siden virksomheten har et ansvar for å respektere barns rettigheter uansett hvor de arbeider, blant annet gjennom barnevennlig og alderstilpasset kommunikasjon, for eksempel gjennom tilbud for opplæring om økonomisk bevissthet. Utdanning, opplæring og bevisstgjøring om konvensjonen bør også være rettet mot næringslivet for å understreke barnets status som innehaver av menneskerettigheter, oppmuntre til aktiv respekt for alle konvensjonens bestemmelser, og utfordre og fjerne diskriminerende holdninger mot alle barn, særlig de i sårbare og vanskeligstilte situasjoner. I denne sammenhengen bør mediene bli oppmuntret til å gi barn informasjon om sine rettigheter i forhold til virksomheten og øke bevisstheten blant bedrifter om deres ansvar for å respektere barns rettigheter.

83. Komitéen understreker at nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner kan være involvert i å øke bevisstheten om konvensjonens bestemmelser blant bedrifter, for eksempel ved å utvikle og spre god praksisveiledning og policy for bedrifter.

²⁸ Generell kommentar nr. 5, para. 45.

²⁹ Generell kommentar nr. 14, para. 99.

³⁰ Ibid.

84. Det sivile samfunnet har en viktig rolle i den uavhengige fremmingen og beskyttelsen av barns rettigheter i forbindelse med forretningsdrift. Dette omfatter overvåking og å holde næringsvirksomhet ansvarlig; å sørge for at barn har tilgang til rettferdighet og rettsmidler; bidra til konsekvensutredninger for barnrettigheter og øke bevisstheten blant bedrifter om ansvaret deres for å respektere barns rettigheter. Statene bør sikre forhold for et aktivt og årvåkent sivilt samfunn, inkludert effektivt samarbeid med og støtte til uavhengige sivilsamfunnsorganisasjoner, barn og ungdomsledede organisasjoner, akademia, handelskamre og industri, fagforeninger, forbrukerorganisasjoner og faginstitusjoner. Statene bør avstå fra sammenblanding med disse og andre uavhengige organisasjoner og legge til rette for deres engasjement i offentlig politikk og programmer knyttet til barns rettigheter og næringsliv.

VII. Formidling

85. Komitéen anbefaler at statene sprer denne generelle kommentaren bredt innen Storting/parlamentet og på tvers av staten, også innenfor departementer, etater og organer på kommunalt/lokalt nivå som arbeider med problemstillinger for næringslivet, og de som er ansvarlige for handel og investeringer i utlandet, for eksempel bistandsetater og utenlandsstasjoner. Denne generelle kommentaren skal distribueres til bedrifter, inkludert de som driver transnasjonalt, i tillegg til små og mellomstore bedrifter og aktører i uformell sektor. Den bør også bli distribuert og gjort kjent for fagfolk som arbeider for og med barn, inkludert dommere, advokater og leverandører av retts hjelp, lærere, foresatte, sosialarbeidere, tjenestemenn i offentlige eller private velferdsinstitusjoner, samt til alle barn og det sivile samfunnet. Dette innebærer å oversette den til relevante språk, gjøre lettforståelige og barnevennlige versjoner tilgjengelig, holde workshops og seminarer for å diskutere hva den innebærer og hvordan man best kan gjennomføre den, og innlemme den i opplæring av alle relevante fagfolk.

86. Statene bør ta med informasjon i sin periodiske rapportering til komitéen om de utfordringene de står overfor og hvilke tiltak de har iverksatt for å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter i sammenheng med aktivitetene og driften til forretningsvirksomhet både innenlands og eventuelt transnasjonalt.
